Tasavvuf Nedir? Tarikat nedir?

Tasavvuf nedir? Tarikat Nedir? Tasavvuf hareketi hangi aşamalardan geçerek günümüze kadar ulaşmıştır?

Bir kimse kendi nefsinin hallerini gözden geçirip incelediğinde, kendisinin ahlaki olarak ne kadar çok noksan olduğunu ve bu ahlaki noksanlığı giderip yeterli olgunluğa kavuşabilmek için de başkasının yardımına muhtaç olduğunu fark edecektir. Dolayısıyla kendi nefsinin öz eleştirisini yapıp nefsinde ki bu noksanlıkları gören kişi, ahlaki değerlerinde ki bu noksanlıkları giderip kemal bir olgunluğa erişebilme yollarını araştırmaya yönelecektir. Tarikat erbabı, bu noksanlık ve kemal olgunluk dereceleri arasında ki hareketliliğe ***Seyr-i Sulük***, bu Seyr-i Sulükten bahseden ilme de ***Tasavvuf*** demişlerdir. Tarikatlar ise bu faaliyetleri gerçekleştirmek için tarihi süreç içerisinde oluşan irfan ocaklarıdır.

Kuran ve Sünnetten beslenen Tasavvuf geçirdiği aşamalara dair özetle **İbn-i Haldûn** (Rahimehullâh) "**Mukaddime**"sinde şu ifadelere yer verir:

Tasavvufun Geçirdiği Aşamalar

"İlimler yazılıp tedvin edilince, âlimler, fıkıh, usûlü fıkıh, kelam, tefsir vb. alanlarda eserler kaleme alınca, tasavvuf ricâli de tasavvuf ilmi hakkındaki ilimlerini kayda geçtiler. Tasavvuf, sadece ibadet yolu olarak biliniyorken bundan sonra tedvîn edilmiş bir ilim hüviyetinde kendini göstermiştir. İkinci aşamada ise tasavvuf şeyhleri; 2., 3. ve 4. hicri asırlarda manevî terbiyeye ihtiyacı olduğunu düşünen kimseler ki bunlara mürid deniyor, bu büyüklerin etrafında toplanmaya başlamışlardır. Böylece, İslam'da ilk defa tarikatlar ortaya çıkmış oldu."

Yine son dönem Hanefi muhaddis ve fakihlerinden **Zafer Ahmet Osmani** (Rahimehullâh) tasavvufun tarihi süreç içerisinde geçirdiği değişimi, İslami ilimlerin geçirdiği değişimden farksız olmadığını özetle şöyle anlatır:

Tasaavufun Tarihi Süreci

*"Tasavvuf hem zahirin hem de batının mamur hale getirilmesinden ibarettir. Zahirin imarı Salih ameller ile batının imarı ise; Allah'ı zikretmek, ondan gayrına yönelmemek, onun güzel ahlakıyla bezenmek ve çirkin arzu ve kötü huyların necasetinden arınmakla olur. **Selef-i Salihîn** döneminde bu durum başka bir şeye gerek duyulmadan maneviyat erbabının sohbeti bereketiyle elde ediliyordu. Bu bir bakıma ilk nesil Sahabe ve Tabiin, İslami ilmilerin tedvin/kitap haline getirilmesine muhtaç olmaksızın, bu ilimlere vakıf olmalarına benzer. Bilindiği üzere sonraki nesiller çeşitli sebepler nedeniyle ilimleri sistemleştirip kayda geçirmeye ihtiyaç duydular.*

*Bu bağlamda bir çok ilim inkişaf etti.[1] İlimlerde yaşanan bu değişimin bir benzeri de fitnelerin yaygınlaşmasıyla Tasavvuf ehli arasında da olmuştur. Bunun üzerine maneviyat Sultanları nefsi terbiye etmek için **Riyazet, Mücahade** gibi tasavvufta bir kısım ek tedbirler almayı uygun görmüşlerdir. Kuşkusuz*

*diğer ilimlerdeki vasıta/araçların konumu ne ise, tasavvuf sahasındaki vasıta/araçların durumu da aynıdır. Aksi takdirde bu araçların bağlı olduğu amaçların hepsi Kur'an ve Sünnet'te yer alan nass/deliller ve Sahabe, Tabinin sözleriyle desteklenmiştir."**[2]***

---

[1] İnkişaf eden ilimlerin en önemlisi senet ilmidir. Nitekim Tabiin büyüklerinden Muhammed b. Sirin (Rahimehullâh) senet ilminin nasıl ve ne zaman sistemleşmeye başladığını şu sözleri ile açılığa kavuşturmuştur; "Daha önceleri isnadı sormazlardı. Fitne ortaya çıkınca bize ravilerinizin isimlerini söyleyin demeye başladılar. Şimdi Ehli Sünnete dikkat ediliyor. Onların Hadisi kabul ediliyor, ehli bidate bakılıyor ve onların rivayeti ise kabul edilmiyor." (Sahihi Müslim 1- 11)

[2] İla'u Sünen (18-450 Hasan eş-Şafi'i; "Siz bana; Neden Tasavvuf? Önceden böyle bir şey mi vardı? Derseniz… Ben de size neden Usul'u Fıkıh diyorsunuz? Sahabe döneminde Usul-u Fıkıh mı vardı? Derim." Sahabe döneminde bugünkü anlamda bir fıkıh var mıydı? Nahiv ve Kelam ilmi var mıydı? Diyerek, konuyla ilgili mülahazalarını dile getiriyor.